

Byggeskik i Rudkøbing

Den fremherskende byggeskik i Rudkøbing var indtil slutningen af 1800-årene klassicistisk. Klassicismen karakteriseres ved et enkelt formsprog og en behersket disponering af husets facader. Husene står ofte på en høj sokkel. Facaderne er rytmefaste og pudsede.

Fornemme klassicistiske huse er forsynet med et fremhævet midterparti, enten som en frontispice eller en midtrisalit. Begge er indbygget i tagkonstruktionen. Underliggende er facaden ofte udsmykket med stiliserede søjler i form af pilastre eller liséner. Motivet er den græske tempelgavl med den søjlebårne trekantfront. Herudover er facaden forsynet med gesimser ved etageadskillelser og tagfod, samt vinduesindfatninger og fordakninger. Opstreget kvaderpuds kan optræde på hele facaden, eller alene stueetagens, hvor den skal illudere tyngde og styrke.

Apotekergården og Strandgården i henholdsvis Brogade 15 og 25 er gode eksempler på sådanne forfinede klassicistiske huse. Mere jævne og borgerlige eksempler kan ses i Ørstedsgade 13 - 21. Endelig kan det simple klassicistiske hus, som gjorde det ud for arbejderens bolig, ses på Kirkegaardsvvej og Nørrebro. Her er der kun få dekorative elementer og detaljer. Det er alene det beskedne hussnit med den taktfaste vekslen mellem vinduer og murpiller, der afslører den klassicistiske herkomst.

Fra slutningen af 1800-årene til 1. Verdenskrig indtrådte en reaktion mod klassicismens beherskede byggemåde. Man søgte tilbage til det mere romantiske og bevægede. Renæssancens herregårdbyggeri blev et forbillede for mange. Men også det nordiske og centraleuropæiske i form af skønvirke og jugend vandt indpas som stilskabende udtryksformer. Gode eksempler herpå er det store hus i Østergade 36-38, Spodsbjergvej 30 samt villaerne på Rue 31, Rue Villavej 1, 3 og 6 samt Havnegade 22 og 102.

Sidstnævnte, et dobbelthus med fælles overdækket indgangsparti, gavlvendte sidepartier, stor facadehøjde og - efter engelsk forbillede - lavtsiddende førstesalsvinduer, peger hen på de bygningsidealer, som efter 1. Verdenskrig slog igennem som Bedre Byggeskik.

Bedre Byggeskik forsøgte som bevægelse i 1920'erne at hæve kvaliteten i det mere prunkløse villa- og landbyggeri. Forbilledet var det håndværksmæssigt fornuftige og funktionelt indrettede hus, opbygget over en korsformet plan med høj kælder og udnyttet tagetage. I en kvartcirkel omkring det gamle Rudkøbing fra Havnegade over Rolighedsvej til Østerport ser man disse halvvalmede bygninger, stående på høje sokler og med pudsede facader.

Apotekergårdens 14-fags forhus fra 1856 i Brogade 15, er et af Rudkøbings fineste klassicistiske huse. Gadefacaden domineres af en 5-fag bred midtrisalit på hvis rygning er opsat en lille tagrytter med klokke.

Ørstedsgade 13 - 21 udgør en mere borgerlig udgave af det klassicistiske byhus.

Kirkegaardsvvej 10 - 28 har ligeledes klassicismens enkle formskema som forbillede.

Spodsbjergvej 30 fra 1907 er et godt eksempel på skønvirkestilen fra århundredets begyndelse.

Havnegade 102 er et stort velbygget dobbelthus, opført i 1912. Huset viser hen til den senere Bedre Byggeskik bevægelse i 1920'erne.

Havnegade 22 hedder 'Rosenborg', og det er vel også, hvad det henviser til med sine hollandske renæssancegavle og frodige udsmykning.

Samtidig med Bedre Byggeskik, og som en udvikling heraf, havde klassicismen en kort opblomstring. Et godt eksempel herpå er Rue 37. Den renlivede nyklassicisme ses i sygehusets kapel med sine absolutte former og doriske søjler.

Tilbøjeligheden mod det fornuftige og funktionelle har præget byggeriet i Rudkøbing lige op til vor tid. Rækkehusene på Fredensvej, kædehusene på Ringvejen og 1960'ernes og 1970'ernes parcelhusbyggeri kan indskrives i denne tradition.

Egentlig funktionalistisk byggeri er ikke særlig fremherskende i Rudkøbing. Den fritliggende villa på Sagers Allé 1 fra 1934 er imidlertid en god repræsentant. Weidemanns Bindegarnsfabrik lå her, indtil den brændte i begyndelsen af 1930'erne. Den blev i 1936-1939 genopført i Peløkke, umiddelbart nord for Rudkøbing. Her er administration og bolig opført som umiskendelig funktionalisme, med klare maritime referencer.

Endelig er Nørrebro 22 en spændende blanding af nyklassicisme mod gaden og funktionalisme til gården.

Det tæt-lave byggeri fra 1970'erne og 1980'erne, som fx boligerne ved Skindhandlervej peger dog igen hen mod det mere pittoreske og romantiske. Med det allerseneste villabyggeri syd for Humblevej ses en tendens til, at det funktionelle viger for det mere udvendige og repræsentative.

Rue 31 fra år 1900 er et gennemført eksempel på skønvirkestilens motivverden, med bl.a. reminiscenser fra den nordiske vikingetid. Jf. rygningens udvendige tagstol og de dragelinende brandstænger ved alle tagspidserne.

Rue 37 fra 1925 viser udviklingen fra Bedre Byggeskik hen mod den senere nyklassicisme.

Kapellet ved sygehuset giver mindelser om C. F. Hansens klassicisme. Jf. Slotskirken og Domhuset i København.

De tidligere beboelsesbygninger ved Weidemanns Bindegarnsfabrik har lånt de runde former fra skibsbyggeriet.

På Sagers Allé 1 i Rudkøbing ses en villa fra 1934, opført i den moderne bevægelses kubistiske formsprog.

Det tæt-lave byggeri fra 1970'erne og 1980'erne har også sine gode repræsentanter på Langeland. Som her i Skindhandlerparken.

Nørrebro 22 står til gården med funktionalismens hvidpudsede facader. Også de store altaner og hjørnevinduerne kan henføres til denne stilretning.